

Als er geen standaardtaal meer is, wat doen we dan met ons taalonderwijs?

1 december 2009

Auteur: [Ides Callebaut](#)

Volume: [39](#)

Nummer: [2](#)

Pagina's: 33-45

Documenten

- [vonk_jrg39_016.pdf](#)

o 33 g e s c h u d als er geen standaardtaal meer is wat doen we dan met ons taalonderwijs ides callebaut een boek dat zorgvuldig opgebouwd is zodat het uitkomt op een onafwendbaar maar toch verrassend slot mag je normaal niet samenvatten maar het einde van de standaardtaal van joop van der horst 2008 kan daar tegen zelfs als je weet wat de conclusie is is dit boek nog geweldig interessant om te lezen daarenboven is het in een heel mooie en heldere standaardtaal geschreven van der horst beschrijft hoe en wanneer het standaardnederlands en de standaardtalen in west europa ontstaan zijn en hoe ze voor onze ogen aan het verdwijnen zijn niet dat die talen zelf daarom teloorgaan maar ze zijn hun status van standaardtaal aan het verliezen van der horst is niet de enige taalkundige die die evolutie ziet ook frans hinskens van het meertens instituut en de vrije universiteit amsterdam zei al in 2004 binnenkort bestaat standaardnederlands enkel nog op papier en veel vlugger dan ik dacht sedert het voorjaar van 2009 toen ik deze vraag voor de eerste keer stelde in een artikel dat in september 2009 in school en klaspraktijk verscheen is er al wat veranderd u zult het aan de data kunnen merken december 2009 nummer 2 39e jaargang 34 in zijn voorwoord dat van der horst op draagt aan alle schooljuffrouwen meesters onderwijzers en leraren die taalonderwijs geven zegt hij dat we op dit moment niet goed weten hoe daarmee om te gaan niemand weet het maar de meester en de schooljuffrouw krijgen de schuld voegt hij daar aan toe in deze bijdrage probeer ik toch eens te zoeken hoe de meester en de schooljuffrouw daarmee om zouden kunnen gaan zo hoop ik hen niet alleen van de schuld te verlossen dat heeft van der horst al gedaan ik wil ze ook een duwtje in de rug geven ik probeer een antwoord te geven op drie vragen die de lezer zich hierbij misschien ook stelt wat verliezen we als er geen standaardtaal meer is wat winnen we er misschien mee hoe kunnen we verder aan taalonderwijs doen wat verliezen we in het taalonderwijs als er geen standaardtaal meer is hebben we dan nog een absolute norm veel nederlandstaligen vragen nog naar

een absolute norm in een kleine steekproef stelde de nederlandse taalunie nog het volgende vast er is een grote vraag naar normen voor taalgebruik wat is goed nederlands nederlandstaligen wensen niet alleen duidelijkheid over de spelling maar ook over uitspraak woordgebruik en grammatica die normen vast stellen en verspreiden is een taak voor de overheid zeggen de ondervraagden massaal taalpeil 2008 zie taalunieversum.org taalpeil ondertussen lappen je kunt je dezelfde nederlands taligen echter de normen die taalpuristen altijd gesteld afvragen of hebben lustig aan hun laars overal zie je dat er solden zijn terwijl het zuiverheid voor standaardnederlands volgens de taalpuristen toch koopjes is of beter een taal wel een was kwaliteit is zoals voor toiletten en piet van sterkenburg hoofdredacteur van het woordenboek der neder keukens landsche taal wnt meent dan ook er bestaat geen vast omschreven verzameling taalregels waaraan de samenleving zich zou moeten houden en wat voldoet aan de eisen van de grammatica of wat aanvaardbaar taalgebruik is wordt niet bepaald door een handjevol taalkundigen maar door de gemeenschap van 22 miljoen moedertaalsprekers zelf van sterkenburg 2009 er is dus eigenlijk nooit een absolute norm geweest 39e jaargang nummer 2 december 2009 35 kunnen we dan niet meer van een zuiver nederlands spreken ook dat verlies kunnen we relativiseren ook het standaardnederlands zit vol uitzonderingen en bastaarden daarenboven kun je je afvragen of zuiverheid voor een taal wel een kwaliteit is zoals voor toiletten en keukens zullen we daarom mensen met een ander accent en een andere taal niet meer discrimineren sommigen zullen dat nooit kunnen laten anderen zullen het misschien niet zo vlug kunnen afleren maar de standaardtaal zal toch geen argument meer kunnen zijn verliezen we dan niet de taaleenheid tussen nederland en vlaanderen het gevaar bestaat dat de verschillen tussen het nederlands van de nederlanders en de vlamingen nog groter zullen worden dat is dan inderdaad een verlies maar hoe uniform is het algemeen nederlands ooit geweest de verdedigers van de standaardtaal en van bijvoorbeeld koopjes gingen ervan uit dat het nederlands van de spraakmakers uit nederland ook voor vlaanderen de norm moest zijn de nederlanders zelf hebben echter geen uniforme standaarduitspraak en de vlamingen denken er niet aan de uitspraak van de nederlanders over te nemen sommige woorden en uitdrukkingen worden ofwel alleen in nederland ofwel alleen in vlaanderen gebruikt we zien voor onze sommige woorden zelfs in een verschillende betekenis gebruikt ogen gebeuren dat er nu niet we zien voor onze ogen gebeuren dat er nu niet meer een nederlands is meer een maar op zijn minst drie als we het surinaams nederlands erbij nemen het nederlands is woordenboek van dale zou beloofd hebben dat het niet meer zal doen maar op zijn alsof de nederlandse varianten superieur zijn tegenover de belgische de minst drie prisma vertaalpockets in de editie 2009 nemen nu ook de belgisch nederlandse woorden op vlamingen kunnen daarin eindelijk ook vinden wat het vreemde woord is voor een belgisch nederlands woord wordt het dus geen tijd dat we een lijst maken van de verschillen tussen nederlands nederlands en belgisch nederlands niet om jonge vlamingen te leren hoe ze die uit hun taal kunnen bannen maar om de verschillen duidelijk te maken en wat vernam ik zopas de professoren w martin vrije universiteit amsterdam en w smedts k u leuven werken aan een databank van belgisch nederlandse woorden en uitdrukkingen er bestaan

dus alerte taalwetenschappers als we een standaardtaal verliezen verliezen we dan ook een taal voor de elite dat lijkt zo maar peter debrabandere 2008 toonde aan dat het nederlands in vlaanderen eigenlijk nooit een elitetaal geworden is de vlaamse elite spreekt meestal een tussentaal of zelfs frans stelt hij merkwaardig is wat van der horst 2008 daarover schrijft toen nederlands in de zeventiende en achttiende eeuw nog een elitetaal was ging het bij de elite december 2009 nummer 2 39e jaargang 36 niet om moeten en fouten maar om voorkeur pas toen men van de elitetaal een standaardtaal wilde maken was de pret eraf het intellectuele spel van weinigen werd gaandeweg tot een moeten voor velen heeft dat het enthousiasme gedoofd het is niet ondenkbaar de renaissance lijkt niet bestand geweest te zijn tegen massaconsumptie p 300 wanneer we een elitetaal verliezen verliezen we ook een argument om op de taal van andere ren neer te kijken we zullen niet meer kunnen zeggen het mooie woordje is koopjes en niet solden of jouw aa is verschrikkelijk of dat platte dialect van jou maar is dat een verlies de liefhebbers van een standaardtaal gebruikten die vaak om op andere varianten en hun gebruikers te kunnen neerkijken dat kun je zien als je de geschiedenis van het nederlands bekijkt bijvoorbeeld in de geschiedenis van het nederlands in een noten dop van nicoline van der sijs 2005 vooraanstaande taalgebruikers ver een elite wil van hieven een bepaalde uitspraak tot beschaafd en diskwalificeerden daar haar taal eigenlijk mee de overige uitspraakvarianten zo werd al in de tweede helft van de geen standaard zeventiende eeuw gespot met de uitspraak f en s van woorden die met taal maken maar een v of z beginnen de son in de see sien sakken p 84 een filter om niet door te laten wie ze voegden ook vaak elementen aan de standaardtaal toe die het de lager die elite niet geschoolden juist moeilijk zouden maken om de standaardtaal te beheer bevalt sen denken we maar aan de etymologische spelling aan de dt in de werkwoordspelling aan het gebruik van hun als datievorm aan het genus van woorden zo konden ze hun taal gemakkelijker voor de elite reserveren een elite wil van haar taal eigenlijk geen standaardtaal maken maar een filter om niet door te laten wie die elite niet bevalt verliezen we dan taalkwaliteit de alarmkreten over taalverloedering hoor je niet alleen bij ons maar ook in andere west europese landen maar zijn ze terecht taalkundigen denken er niet aan de ene taal beter dan de andere te vinden de ene variant waardevoller dan de andere ze ergeren zich meestal dood aan dergelijke waardeoordelen een instelling zoals de academie francaise waar som mige vlamingen nog altijd naar vragen vinden ze de reinste onzin en toch beweren veel leraren en ook andere mensen dat de taal erop achteruitgaat dat is wel iets wat al altijd gezegd werd door oudere generaties maar nu schijnt het geklaag veel luider en algemener dan ooit zegt van der horst jonge mensen volgen de standaard inderdaad steeds minder in september 2009 stonden de kranten vol artikels en lezersbrieven waarin men zich doodergerde aan acteurs die in televi sieseries zelden nog standaardnederlands spreken spraken gentse politieagenten in televi sieseries vroeger an dan spreken ze nu een antwerps getinte tussentaal omdat de acteurs 39e jaargang nummer 2 december 2009 37 en de regisseurs dat meer naturel vinden in een artikel in de standaard van 28 08 2009 stelt guy tegenbos dan ook vast brabantse tussentaal verdringt het standaardnederlands hij zegt dat de verschuivingen duidelijk zijn voor formele presen-

taties en lezingen vindt men het standaardnederlands nog altijd aangewezen maar de jongeren keuren het gebruik van de brabantse tussentaal daarvoor niet meer af de ouderen wel de ouderen zullen natuurlijk eerder verdwijnen en hun afkeuring met hen wat van der horst in zijn boek beschrijft gebeurt voor onze ogen dus echt spreken en schrijven de jonge vlamingen nu slechter iedereen kan toch zien dat kinderen en jonge mensen steeds mondiger worden dat maakt het ouders en leraren niet altijd gemakkelijker maar je kunt dat moeilijk een achteruitgang noemen de boeken en de kranten die nu geschreven worden zijn ook veel leesbaarder en veel beter geschreven dan die van vroeger misschien juist omdat de schrijvers nu een taal gebruiken die dichter staat bij de gesproken taal dan bij de taal van de school schreef multatuli niet ooit ik leg mij toe op t schrijven van levend hollandsch maar ik heb school gegaan ideeën 1862 verliezen we een meetlat voor het onderwijs de kennis van de standaardtaal is altijd een belangrijk onderdeel geweest van het onderwijs het was een selectiemiddel om te weten wie geschikt was voor het hoger onderwijs dat was er immers voor geletterden maar voor veel leerlingen was dat een ramp het intellectuele spel van de zestiende eeuwse erudiet is in enkele eeuwen geworden tot de nachtmerrie van het twintigste eeuwse schoolkind van der horst 2008 p 178 leerkrachten leerkrachten bestookten hun leerlingen met taalpurismen en spellingge slaagden er zelfs vallen die ook toen bijna niemand schreef ze slaagden er zelfs in genera in generaties ties leerlingen ervan te overtuigen dat een dt fout het bewijs van domheid leerlingen ervan was terwijl wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat ook pro te overtuigen dat fessoren en universiteitsstudenten gemakkelijk dt fouten maken sandra een dt fout het e a 2001 daarenboven ging het lange tijd niet op de eerste plaats om bewijs van het goed gebruiken van die standaardtaal maar om de kennis ervan de domheid was kennis van de spelling en van de grammatica tegenwoordig is de standaardtaal niet meer de meetlat in het onderwijs wiskunde informatie kunnen opzoeken en verwerken iets kunnen presenteren bijvoorbeeld zijn in het onderwijs belangrijker geworden misschien is dat overdreven belang van een correcte standaardtaal ook een van de redenen waarom allochtonen het zo moeilijk hebben om in ons onderwijs naar hogere studies door te breken december 2009 nummer 2 39e jaargang 38 verliezen we de uniforme spelling de conventionele spelling is oorspronkelijk vooral bepaald op initiatief van de drukkers en de uitgevers voor de verspreiding van hun boeken vonden ze een standaardtaal en een uniforme spelling noodzakelijk toch is niet iedereen tevreden met die uniforme spelling hoe kun je nog foutloos schrijven als je niet voortdurend het groene boekje gebruikt een enkele ling maar niet de minste pleit dan ook voor een vrije spelling hans ben nis hoogleraar taalvariatie aan de vrije universiteit amsterdam en directeur van het meertens instituut convergentie ontstaat vanzelf als mensen voor een grotere groep moeten schrijven laat ze onderling maar zelf uitmaken of ze een d of een t moeten schrijven bennis e a 2004 van der horst gaat zo ver niet maar hij denkt wel aan een werkwoordspelling die ook door de spellingcontrole van de pc verbeterd kan worden een spelling van de eind t die niet meer gebaseerd zal zijn op de grammaticale analogie maar op de gewone spellingregels dat lijkt mij de logica zelve verliezen we dan ook een hefboom voor sociale vooruitgang wie zich met het

onderwijs bezighoudt stelt bijna altijd dat de beheersing van het nederlands een noodzakelijke voorwaarde is om hogerop te geraken alleen al uit sociale overwegingen zouden we dus alle moeite moeten doen om alle leerlingen goed nederlands te leren op het eerste gezicht is daar niets op tegen wie de taal beheerst die men in het sociale leven gebruikt is weerbaarder en kan beter functioneren dan wie eisen dat iedereen moeite heeft om die taal te gebruiken maar is dat nog zo evident de standaardtaal betekent dat nu nog dat je de standaardtaal zo perfect mogelijk moet perfect beheerst beheersen en was de sociale vooruitgang van de leerlingen het motief lijkt nu eerder op van de taalpuristen ging het bij hen niet meer om de verdediging van de het willen standaardtaal hielden ze niet meer van standaard taal dan van leerlin aanbrenge van gen een extra barriere voor al die de meeste bekende succesrijke vlamingen spreken geen standaardtaal nieuwkomers maar een tussentaal vroeger waren de kennis en de beheersing van de taal en van de literatuur bijna voorwaarden voor maatschappelijk succes van der horst meent dat succes nu meer van andere factoren afhangt dan van taal hij denkt dat die evolutie al duidelijk te zien is vanaf circa 1970 om in de vorige eeuwen knap te zijn moest je geletterd zijn dat adjectief wordt nu bijna niet meer gebruikt eisen dat iedereen de standaardtaal perfect beheerst lijkt nu eerder op het willen aanbrenge van een extra barriere voor al die nieuwkomers 39e jaargang nummer 2 december 2009 39 wat winnen we ermee als er geen standaardtaal meer is er zal meer ruimte zijn voor diversiteit en rijkdom natuurlijk zullen we onze taal zo moeten aanpassen dat ook mensen van de andere kant van ons taalgebied ons heel goed kunnen begrijpen dat zal een probleem zijn anderzijds zullen we zonder schroom van een veel grotere diversiteit en rijkdom kunnen genieten nu al kun nen we die vaststellen als we luisteren naar al die verschillende nederlandstaligen die nederlands spreken wie een hekel heeft aan vervlakkende domme uniformiteit kan daar dus blij mee zijn de grote uitdaging zal volgens van der horst zijn dat we ons moeten behoeden voor eenvormigheid en tegelijkertijd oplossingen moeten vinden om elkaar te ver staan school succes zal niet meer zo veel afhangen van de beheersing van een stan daardtaal maar van factoren die er werkelijk toe doen sociale vaardigheden intelligentie creativi teit goedheid verdraagzaamheid openheid kunde we zullen meer belang moeten hechten aan veeltaaligheid nu al moesten we naast onze moedertaal de schooltaal leren beheersen en de registers die onze vrienden en collega s gebruikten veel mensen moeten al voor hun job engels frans en nog andere talen leren we zullen ook meer kunnen genieten van de variaties binnen ons eigen taalgebied we zullen met onze taal terugkeren naar we zullen met onze roots en tegelijkertijd ook meer europeanen en wereldburgers kun onze taal nen worden een beetje zoals wannes van de velde hij wees de dictatuur terugkeren naar van de standaardtaal af maar als antwerpenaar en wereldburger onze roots en omarmde hij ondertussen met heel veel liefde en kennis de muziek van tegelijkertijd ook andere culturen meer europeanen en wereldburgers in de vorige perioden is de standaardtaal overduidelijk een element van kunnen worden nationalisme geweest de taal is gansch het volk vooraleer er stan een beetje daardtalen waren gingen de talen in een soort continuum in elkaar over zoals wannes net zoals de volkeren dialecten hebben geen grenzen stellen

taalkundi van de velde gen vast toen de volkeren zichzelf als staten wilden af-
firmeren gebruik ten ze echter juist de standaardtaal om hun verschil met andere
volkeren duidelijk te maken we weten goed welke ellende dat allemaal heeft voort-
gebracht toch zijn er nu nog politici die in die richting verder denken slovakije zou
taalzondaars een boete tot e 5 000 willen geven om het verval van de spraakcultu-
ur tegen te gaan zo worden er te vaak vreemde woorden gebruikt en gaan zowel
de media als bekende personen te slordig om met de slovaakse grammatica en
spelling klinkt het metro 19 11 2008 december 2009 nummer 2 39e jaargang 40
we zullen onze eigen taal zonder angst en schaamte kunnen gebruiken de neder-
lander rik schutz vroeger uitgever bij van dale en nu deeltijds werkzaam bij de
nederlandse taalunie verwoordde dat mooi en dat is wat mij betreft de grote winst
van de laatste decennia veel belangrijker dan de markeringen bij afzonderlijke wo-
orden in woor denboeken is dat de kinderen van mijn belgische collega s nu net zo
onbekommerd hun moedertaal spreken als ik mijn hele leven heb kunnen doen dat
die taal een beetje van de mijne verschilt is een prijs die ik daar graag voor betaal
de standaard 12 09 2009 hoe kunnen we verder aan taalonderwijs doen waarmee
kunnen we dan bezig zijn leraren zullen zich meer bezig kunnen houden met de es-
sentiele functies van taal voor jezelf kunnen verwoorden wat je denkt voelt en er-
varen hebt conceptualiseren en kunnen communiceren leerlingen kunnen dan
meer kansen krijgen om al sprekend en schrijvend hun eigen wereldbeeld op te
bouwen wat absoluut noodzakelijk is om een stevige persoon lijkheid te on-
twikkelen en om hun leerlingen beter te leren communiceren kunnen leer kracht-
en zich dan richten op het beheersen van communicatiesituaties in plaats van op
het beheersen van het an het taalonderwijs zal dus normaalfunctioneler kunnen zi-
jn zijn de leerlingen daar klaar voor in samenwerking met de nederlandse taalunie
en het vlaamse jongerenblad maks heeft de nationale jeugdraad een onderzoek ge-
daan naar de taal van vlaamse en nederlandse jonge ren de conclusie was dat de
jongeren weten wat correct nederlands is en het ook belangrijk vinden maar dat
ze het alleen gebruiken als ze het nodig vinden t sas 2009 de nederlandse lessen
moeten dus gaan over goed nederlands taalgebruik en de situaties waarin dat
nodig is de leerlingen en de studenten lijken er dus al klaar voor en de onderwijs-
mensen zelf gelukkig zijn de leerplanmakers al overtuigd van de noodzaak van
communicatief taalonder wijs helaas is dat moeilijker voor veel leerkrachten wil je
een gemakkelijke les geven geef dan maar taalzuivering woordenschat spelling en
grammatica je kunt een oneindig aantal oefeningen uit je mouw schudden en je
leerlingen daarmee aan het werk zetten en de ken nis van die taalaspecten eval-
ueren is ook een fluitje van een cent 39e jaargang nummer 2 december 2009 41
maar help je leerlingen eens om allerlei situaties met hun taal te leren aanpakken
en beheer sen gelukkig wijzen de huidige leerplannen daarin al de weg ze erken-
nen dat communi catie complex is en dat allerlei factoren meespelen leerlingen
moeten zich daarvan bewust zijn en moeten leren om daarmee rekening te houden
wie ben ik wie is de andere waarover gaat het wat zeg ik of die andere daarover
en wat niet wat is de bedoeling hoe zeg ik of hoe zegt de andere het welke mid-
delen en welke weg worden gebruikt wat zijn de omstandigheden wat is de mogeli-
jke reactie leerkrachten moeten daarvoor situaties bedenken of gebruiken die hun

leerlingen als zinvol kunnen ervaren en ze moeten hun leerlingen daarover leren reflecteren zodat die later zelf situaties kunnen voorbereiden en beoordelen als leerkrachten erin slagen om hun leerlingen daarin te helpen wordt het taalonderwijs veel zinvoller dan het te theoretische schoolse taalonderwijs van vroeger en nu hoe evalueren we taal wanneer er geen standaardtaal meer is het is toch al te gek dat je een goed cijfer kunt krijgen voor taal als je perfecte dictees kunt maken en een uitstekende kennis hebt van de spellingregels en van de grammatica maar niet goed bent in het communiceren met anderen wat zouden we dan beter evalueren een voorstel in hoeverre kunnen onze leerlingen of studenten allerlei situaties met hun taal aan pakken en beheersen als het aan de taaldidactici ligt zijn we nu al de goede kant op ook zonder de standaardtaal is goed taalonderwijs mogelijk we kunnen het gat zelfs vullen met zinvollere taalactiviteiten maar volgen de leerkrachten en volgt de minister van onderwijs het is toch al te minister vandenbroucke hield in 2006 een pleidooi voor de lat hoog voor gek dat je een talen in iedere school bij de startdag van de vlaamse onderwijsraad vloer goed cijfer kunt in brussel op 28 september 2006 zei hij dat er onvrede is over de gebrekkige krijgen voor taal taalbeheersing van de leerlingen hij voegde daaraan toe men wijt een en als je perfecte ander wel eens aan de overaccentuering van de communicatieve taalvaar dictees kunt digheid en het gebrek aan grammatica zoals van der horst al vaak vastge maken maar niet steld heeft kregen de leerkrachten dus weer de schuld de minister had er goed bent in het niet aan gedacht dat de oorzaak wel eens ergens anders kon liggen communiceren met anderen de remedie die minister vandenbroucke voorstelde was nochtans moet er gewoon evenwicht zijn tussen communicativiteit en aandacht voor taal structurele elementen hij sloot daarmee aan bij de mening van veel onderwijzers die vonden en vinden dat leerkrachten meer grammatica zouden moeten geven als buitenstaander zou je denken dat de minister en die onderwijzers dan bedoelen dat leerlingen beter moeten leren communiceren door hun grammaticale fouten weg te werken bijvoorbeeld fouten als ik heb een kind gezien die maar dat bedoelen ze over het algemeen niet ze hebben het eigenlijk vooral over grammaticale kennis tout court kortom om theoretische kennis gelooft u me niet december 2009 nummer 2 39e jaargang 42 in 2008 deden valerie van vooren en filip devos een onderzoek naar het grammaticaniveau van laatstejaars van het secundair onderwijs in nederland en vlaanderen hun conclusie was dit onderzoek mag dan kleinschalig zijn wat opzet betreft de eindresultaten wijzen duidelijk in eenzelfde richting behalve voor de leerlingen die latijn volgen worden de eindtermen niet of nauwelijks bereikt noch in het vlaamse aso noch in het nederlandse vwo anno 2008 bevinden we ons overduidelijk in een grammaticale laagconjunctuur als communicatief talenonderwijs verzoend moet worden met aandacht voor taalstructurele elementen wil het onderwijs renderen dan moet de pendel dringend in de richting van dat taalstructurele grammatica onderwijs van vooren devos 2008 in de media kwam dat besluit naar voren als de lezers en de luisteraars hadden geweten wat dat onderzoek inhield dan hadden ze zich geen zorgen hoeven te maken over het taalniveau van de laatstejaars daarom ga ik daar even dieper op in van vooren en devos baseerden zich hoofdzakelijk op het feit dat de volgende fouten heel veel voorkwamen spelling

van woorden veroorzaakt de minste problemen voor de leerlingen in vlaanderen en nederland worden ongeveer dezelfde fouten gemaakt de meeste problemen situeren zich in de gebieden c k q liggend streepje tussen n en verkleinwoorden vb confiskeren chefkok groentensoep vlaamse leerlingen hebben problemen met de vervoeging van engelse werkwoorden vb ik heb die brief gefaxed terwijl nederlandse scholieren dan weer meer problemen ondervinden bij werkwoordsvervoegingen in de tegenwoordige tijd vb moeder breidt een trui de meeste moeilijkheden komen vooral voor in de categorieën woordsoorten en zinsontleding woordsoorten veroorzaken vooral problemen voor de vlaamse leerlingen maar ook de nederlandse leerlingen hebben woordsoorten niet onder de knie de meeste fouten komen voor bij het benoemen van werkwoorden voorzetsels voegwoorden tussenwerpsels en bijwoorden zinsontleding leidt vooral voor de nederlandse leerlingen tot problemen zowel voor de latijnse als de niet latijnse leerlingen de enige zinsdelen die vlot benoemd worden zijn onderwerp en persoonsvorm de andere zinsdelen kunnen meestal gewoon niet correct benoemd worden van vooren devos 2008 39e jaargang nummer 2 december 2009 43 conclusie van van vooren en devos er moet dus nog meer tijd besteed worden aan spelling en grammatica de doorsnee nederlanders en vlamingen zouden het net zoals de meeste succesvolle vlamingen en nederlanders in die test waarschijnlijk nog slechter gedaan hebben dan de laatstejaars de kennis die hier getest werd bleek in hun later leven immers voor het grootste gedeelte waardeloos ze hebben die dan ook vergeten ze hadden wel meer gehad aan het beter leren communiceren bijvoorbeeld kritisch leren lezen en luisteren durven spreken en je gedachten helder formuleren rekening houden met de ander en met de omstandigheden leren om de ander zo goed mogelijk te begrijpen en daarbij wel beseffend dat je dat nooit helemaal kunt leren discussieren en onderhandelen leren genieten van prachtige literatuur en spitsvondige reclame prietpraat van waardevolle boodschappen leren onderscheiden kortom zaken die we voortdurend nodig hebben en waarmee zelfs de knapste koppen nog net zoveel last hebben als wij zullen de taalleraren in hun evaluatie van taal dus lakser kunnen zijn hoeven ze dan niets meer te eisen wat taalzuiverheid betreft zal men minder streng zijn maar eindelijk zullen ze misschien eisen stellen die er in het echte leven wel toe doen rekening houden met al de factoren die bij communicatie meespelen nu al zien we aan de kranten en de boeken dat men veel meer en veel hogere eisen stelt dan vroeger het is eigenlijk heel treurig om te zien hoe weinig taalleraren vroeger belang hechtten hoe kan iemand aan helder boeiend interessant overtuigend samenhangend schrijven je nu boeiend moest over om het even wat kunnen schrijven als je maar correct schreef schrijven over een voldoende beeldende bijvoeglijke naamwoorden en uitdrukkingen onderwerp gebruikte en de conventies van het teksttype volgde dat hem niet interesseert de producten die leerlingen afleverden waren dan ook meestal buitenge voor een lezer die woon saai om te lezen daarmee straffen de leerlingen dan hun leraren daar eigenlijk die een hekel hadden aan de karwei van de opstelverbetering hun eigen ook niet in schuld natuurlijk hoe kan iemand nu boeiend schrijven over een ondergeïnteresseerd iswerp dat hem niet interesseert voor een lezer die daar eigenlijk ook niet in geïnteresseerd is hetzelfde geldt voor de

meeste spreekoefeningen die in de klas gehouden werden hoeven de leerlingen dan geen standaardtaal meer te leren jonge mensen hebben er baat bij zoveel mogelijk varianten van het nederlands te beheersen en zeker die variant die nog vaak als een formele omgangstaal gebruikt wordt wanneer ze zich moeten richten tot mensen van een heel andere streek en uit een andere groep moeten ze toch een taal kunnen spreken die voor de anderen ook helder en begrijpelijk kan zijn het zal dus voor die gelegenheden zinvol zijn te weten wat de verschillen kunnen zijn tussen hun december 2009 nummer 2 39e jaargang 44 eigen taal en die van hun toehoorders of op zijn minst te beseffen dat er misverstanden kunnen voorkomen een cursus over variaties in het nederlands zou dan ook voor velen heel zinvol zijn maar binnen de algemene formele taal zullen veel variaties en accenten mogelijk zijn wat de rijkdom van het nederlands zal vergroten wanneer de leerlingen in het poststandaardtaaltijdperk zullen schrijven zullen ze ook wel een algemeen nederlands gebruiken en de conventies moeten leren gebruiken die hun lezers hanteren maar ook die zullen waarschijnlijk evolueren moeten alle leerlingen dan nog de vroegere standaardtaal leren ruud hendrickx de taaladviseur van de vrt en hoofdredacteur bij van dale gaf daar in een interview met ilse degryse het volgende antwoord op je kunt je ook afvragen of het wel nodig is dat iedereen standaardtaal kent zogenaamde taalliefhebbers maken die fout ook altijd ze verwachten dat iedereen dat kleine stukje superverzorgd nederlands beheerst maar dat is niet voor iedereen bereikbaar en dat is ook niet nodig vind ik de standaard 23 05 2009 ik ben het met hem eens al wil ik daaraan toevoegen dat we niet te vlug voor leerlingen mogen beslissen dat ze die taalvariant wel nooit nodig zullen hebben besluit zal er nog leven zijn voor het taalonderwijs als er geen standaardtaal meer is natuurlijk wel maar het zal waarschijnlijk meer om echte communicatie verspilt men zo tie gaan om het beheersen van verschillende taalvarianten om het door geen energie die geven van wat in de nederlandse literatuur waardevol is om wat inzicht in men aan zinvoller het wonder van de taal en aan al die dingen moet met zorg creativiteit doelen kan en vakkennis gewerkt worden niet meer met het opgeheven vingertje en besteden dan aan de rode stift van de taalpurist de verdediging van een we zien in vlaanderen en elders in europa krampachtige pogingen om standaardtaal een evolutie tegen te gaan die vanuit een historisch en europees perspectief onvermijdelijk lijkt verspilt men zo geen energie die men aan zinvoller doelen kan besteden dan aan de verdediging van een standaardtaal ides callebaut ides callebaut telenet be 39e jaargang nummer 2 december 2009 45 bibliografie bennis h cornips l van oostendorp m 2004 verandering en verloedering normen en waarden in het nederlands amsterdam university press salome debrabandere p 2008 de elitetaal van vlaanderen kort manifest jg 26 nr 165 later opnieuw verschenen in neerlandia degryse i 2009 stop met klagen het gaat prima met onze taal de standaard 23 05 2009 sandra d daems fr frisson s 2001 zo helder en toch zoveel fouten vonk januari februari 2001 hinskens f 2004 algemeen nederlands wordt boekentaal taalschrift 21 11 2004 taalschrift org schutz r 2009 vlamingen zijn de schaamte voorbij de standaard 12 09 2009 tegenbos g 2009 brabant boven de standaard 28 08 2009 t sas j 2009 correct nederlands alleen als het moet taalschrift 15 05 2009 taalschrift org taalunieversum org taalpeil van der horst j

2008 het einde van de standaardtaal een wisseling van Europese taalcultuur Amsterdam Meulenhoff zie ook van der Horst J 2008 een wisseling van taalcultuur Vonk 38 1 oktober 2008 p 61 63 rubriek Grof geschud Nvdr Rr van der Sijs N 2005 de geschiedenis van het Nederlands in een notendop Amsterdam Bert Bakker van Sterkenburg P 2009 een kleine taal met een grote stem Schiedam Scriptum van Vooren V Devos F 2008 Grammaticaonderwijs het oude zeer over taal nr 4 september oktober 2008 december 2009 nummer 2 39e jaargang 46 e i t n e t r e v d a 39e jaargang nummer 2 december 2009